

Nr 582.

Av herr **von Seth**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 276, med förslag till lag om barnbidrag, m. m.

I proposition nr 276 har förslag framlagts om bl. a. bidrag till änkebarn. Därvid har man i lagförslagets sjätte paragraf i överensstämmelse med det av 1934 års barnpensioneringssakkunniga framlagda förslaget intagit det stadgandet, att änkas inkomst skall uppskattas enligt de grunder, som angivas i 7 § lagen om folkpensionering, men att, om barn har inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget (med viss inskränkning för fader- och moderlösa) skall minskas med nämnda inkomst. Då detta stadgande skulle komma att bliva tillämpligt på ett antal barn, vilkas försörjningsbehov i någon mån tillgodosetts genom s. k. pupillförsäkring, tecknad av fadern under dennes livstid, vilja undertecknade föreslå sådan ändring av ifrågavarande lagförslag, att även barns egen inkomst på grund av pupillförsäkring i viss omfattning undantages från inkomstberäkningen. För detta förslag tillåter jag mig hänvisa till nedanstående motivering.

Gent emot den allmänna grundsatsen, att de statliga åtgärderna för försörjning av obemedlade i möjligaste mån böra så anordnas, att de icke motverka, utan fastmer direkt stimulera de enskildas strävan att sörja för sig själva och sina egna, såväl genom sparsamhet som genom försäkring, torde icke från något håll hava framställts allvarligare invändningar. Grundsatsen har också tydligt kommit till uttryck i den ovan åsyftade 7 § lagen om folkpensionering, i det att bl. a. inkomst av försäkring intill ett årligt belopp av 300 kronor undantagits från inkomstberäkningen vid bestämmandet av pensionstillägg.

Även om man till fullo delar denna principiella inställning till frågan om förhållandet mellan enskild förtänksamhet och statlig försörjning, anser jag emellertid, att det framlagda lagförslaget på denna punkt skulle vinna i effektivitet, om följande modifikation vunne beaktande.

Å sid. 55 i de sakkunnigas motivering (Sv. Off. Utr. 1936: 6) har frågan om avdrag för barnens inkomst upptagits till diskussion. De sakkunniga anse det kunna ifrågasättas »att på visst sätt begränsa denna avdragsregel i fråga om sådana inkomster, som hava karaktär av pupillförsäkring, periodiskt understöd och dylikt för att icke eljest motverka benägenheten hos enskilda att på dylikt sätt sörja för sina barns framtida uppehälle och hos släktingar och vänner att understödja ensamställda barn». De sakkunnigas invändning mot »dessa i och för sig beaktansvärda synpunkter» måste anses bevisa för mycket. Motiveringen för att frångå dem är nämligen, att det allmänna icke bör träda emellan i andra fall än då det förefintliga behovet icke kan tillgodoses på annat sätt. Denna invändning drabbar ju i själva verket

även den i 7 § folkpensioneringslagen medgivna avdragsrätten. Hava de sakkunniga åter menat, att det enskilda barnets inkomst av pupillförsäkring vore av annan art än den inkomst, som eventuellt tillförsäkrats änkan och barnen gemensamt genom en allmän inkomstförsäkring, så saknas i varje fall i utredningen stöd för en dylik åsikt.

Enligt min uppfattning bör det vara lika angeläget att genom viss avdragsrätt för pupillförsäkring uppmuntra till förtänksamhet för barnens räkning som att genom avdragsrätt intill en viss gräns för änkans inkomst av försäkring uppmuntra till tecknande av sådan försäkring för henne. Båda dessa slag av socialt önskvärd förtänksamhet böra gynnas, och det är ett rent tekniskt problem, huru avdragsrätten bör formuleras för att göra full rättvisa åt dem båda. Synpunkten har också vunnit beaktande i pensionsstyrelsens i propositionen refererade yttrande (sid. 112).

I en fullt genomförd pensionsförsäkring, sådan som den exempelvis på tjänstemannaområdet bedrivs av Svenska Personal-Pensionskassan, ingår i regel ett betydande element av pupillförsäkring. Dylika pupillförsäkringar komma emellertid i stort sett icke i fråga inom de inkomstklasser, för vilkas försörjning det föreliggande lagförslaget försöker ordna. Vid några industriella företag finnas visserligen pensionskassor, vilka även lämna understöd åt arbetares efterlevande, huvudsakligen av benefik natur, men förhållandena torde där i regel vara sådana, att man genom en enkel åtgärd kan förändra barnpensionen så, att den i stället kommer änkan till godo och därigenom i tillbörlig omfattning inbegripes i den genom 7 § folkpensioneringslagen medgivna avdragsrätten vid inkomstberäkning.

En dylik utväg förefinnes emellertid knappast, när pupillförsäkring av den avlidne fadern själv tecknats i enskild försäkringsinrättning med barnet insatt som förmånstagare i enlighet med 102 § försäkringsavtalslagen. Dessa fall äro emellertid just de, då lagen bör avfattas så, att den icke motverkar den enskildes förtänksamhet eller uppmuntrar till ett nedbrytande av redan vidtagna skyddsåtgärder i detta syfte. Enligt vad som uppgivits från ett av de livförsäkringsbolag, som huvudsakligen bedriva sin rörelse bland de mindre inkomsttagarna, pågår sedan många år en upplysningsverksamhet för tecknande av pupillförsäkring i form av barnförsäkring med försörjningsränta.

Dylika försäkringar, vilka i regel tecknas av personer i små omständigheter, avse att säkerställa försörjningen av det ifrågavarande barnet genom att tillförsäkra det intill 20 års ålder en månatlig ränta, att utgå efter faderns död med i regel 10: —, 12: 50, 15: — eller 20: — kronor per månad. Antalet försäkringar av denna typ är visserligen ännu icke så stort men anses befinna sig i långsam tillväxt. Detta förhållande har jämväl uppmärksammats av pensionsstyrelsen, vilken i sitt ovan nämnda yttrande påyrkat sådan ändring i lagförslaget, att det påtalade missförhållandet i någon mån bleve undanröjt.

Det vore säkerligen lyckligt, om lagförslaget kunde modifieras så, att det inbegrepe viss avdragsrätt jämväl för inkomst av pupillförsäkring. Återstår att klagöra, hur detta lämpligast bör ske. Ett undantagande för varje barn

av inkomst av pupillförsäkring på exempelvis halva det i 5 § 2 mom. av lagförslaget angivna bidraget för ett barn synes oss icke för närvarande behöva medföra någon nämnvärd kostnadsstegring för staten. De fall, då pupillförsäkring finnes ordnad för änkebarn, som i övrigt skulle bliva berättigat till statsbidrag, äro nämligen ytterligt få. Skulle man åter antaga, att den genom åtgärden åsyftade stimulansen av dylikt försäkringsskydd skulle medföra ett allt större anlåtande av pupillförsäkringsformer — en i och för sig högeligen önskvärd utveckling — så skulle detta antal visserligen stiga något, men med hänsyn till den långa tid det alltid tar att praktiskt genomföra en sparsamhetsåtgärd bland de mindre inkomsttagarna, skulle detta förmodligen icke inom överskådlig tid föranleda någon större ökning av statens bidragsplikt, under det att den ökade förtänksamheten samtidigt bör bringa åtskilliga dödsbon över den nivå, då statsbidraget upphör och avlöses av självförsörjning genom försäkring.

Det föreligger här tydligen ett fall, då man utan nämnvärd ökning av statens utgifter genom en formell ändring av föreslagna lagbestämmelser kan bereda möjlighet för en sådan utveckling, att statens försörjningsåtgärd så småningom genom en naturlig utbyggnad av de enskildas självhjälpsåtgärder — vilken enligt vad som ådagalagts redan är under arbete — kunna ersättas med enskild förtänksamhet. Under sådana omständigheter anser jag, att en dylik ändring bör genomföras.

På grund av vad som ovan anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta att 6 § i Kungl. Maj:ts förslag till lag om barnbidrag skall erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

1 mom. Har barn, som — — — dess eget arbete eller från pupillförsäkring (jämförlig med den försäkring, vilken enligt 7 § lagen om folkpensionering berättigar till undantagande från inkomstberäkningen av ett årligt belopp intill 300 kronor) till ett årligt belopp, ej överstigande halva det i 5 § 2 mom. stadgade bidraget för ett barn och som helt — — — finnes skäligt.

2 mom. Inkomst, som jämlikt — — — om folkpensionering.

Har barn, som — — — dess eget arbete eller från pupillförsäkring, som i 1 mom. sägs, skall den på detta barn — — — till barn.

Stockholm den 27 april 1937.

T. G. v. Seth.

